

Meridiana

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLITICA • TRIBUNA DEL FRONT INTEL·LECTUAL ANTIFEIXISTA

Any I. - Núm. 48

Barcelona, 10 de desembre del 1938

Preu: 50 cèntims

APUNTS CRÍTICS I BIOGRÀFICS

Elies Castelnuovo

per ANGEL ABELLA

Pels anys 1923 o 1924 — data remotíssima en època tan atropellada i ple-tòrica d'emoció i episodis inoïts com la nostra, — assenyalarem a la premsa barcelonina, a la revolucionària, és clar!, l'aparició en el món de les lletres d'aquest singular escriptor argentí: Elies Castelnuovo.

Corrien els temps grotescos del darrer parraic borbònic — ¿per què no recordar-lo de pas? — els temps del camanduler dictador que preparà el poble — sense proposar-s'ho, com passa amb tots els dictadors — per a enderrocar el règim. Espanya era la irrisió d'ambdós continents. Els escriptors joves de l'estranger ens escriviéu cartes commiseratives: "Jo no creia, sincerament, que Espanya estigués tan degradada", deia un; "jo no podria viure sota un règim semblant", deia un altre; "és dolorós el que m'expliquen", lamentaven aquest, aquell i el de més enllà. I els americans, des del més frígid fins al més torrat, en tombar l'esguard envers Espanya, renegaven de si mateixos, per ésser fills de tan mala mare. Avui, en canvi, aquells mateixos escriptors, menys joves i més reflexius, s'enorgulleixen d'estampar en la dedicatòria dels seus llibres: "... amb una abraçada i un vot per al triomf de la mare pàtria"; i en llur correspondència manifesten sense titubear: "El poble americà mira a l'exterior tal com un pres mira el carrer des de darrera les reixes de la presó. No tenim, evidentment, el coratge lleoní del poble espanyol." I afegeixen: "Hem heretat tots els defectes d'Espanya menys l'ànim esforçat del seu poble." Heus ací, en frases càlides de reconciliació hispano-americana i d'afecte familiar, fins amb la hiperbole de l'admirador incondicional, el premi a l'heroisme del nostre poble, amb qualitats de ressonància universal: "Espanya ha detingut el brau per les banyes. A nosaltres, la resta dels països democràtics, ens correspon esquarterar-lo."

Fa catorze anys, quan Elies Castelnuovo publicà la seva primera obra, molt pocs podien sospitar que en els països democràtics es pogués parlar així d'Espanya. Era d'aquí, de la Península, d'on sortien les veus ofegades i on es reclamava, per a consol d'afegits, els accents virils de les veus exteriors. I en la profunda presó del nostre esperit, des de la presó real i material de panys i de portes, d'escarcellers i botxins, arribaren a les nostres mans aquells llibres de Castelnuovo que ens alliberaren unes hores de l'obsessió del presidi. Els primers foren *Tinieblas* i *Malditos*. I deien aleshores del primer: "*Tinieblas* és un llibre compost de quatre narracions: "Troços de un manuscrito", "*Tinieblas*", "De profundis", "Desamparados", obra primera d'un escriptor jove que sent profundament, pensa amb elevació i condueix el lector, amb mà segura, a l'encant de la creació artística. L'idioma, en la seva ploma, és d'una concisió dura, ferria. Treu al roig les paraules de la forn del seu cor torturat, per a domar-les i emmotllar-les en figures ombrívols que ni el mateix Gorki ha arribat a forjar més implacablement."

I més tard, ratificant-nos en el que havíem dit, afegíem: "Llegint *Malditos* — que comprèn "La raza de Cain", "*Malditos*", "*Lázaro*" — es nota aquesta flexibilitat de talent que permet a un escriptor, quan posseeix un temperament vigorós d'artista, escollir assumptes idèntics, trames o episodis per a les seves creacions, sense que el lector trobi monòtona la lectura."

Perquè les esmentades narracions són, totes set, del mateix estil dramàtic. L'atmosfera que envolta els personatges d'aquesta literatura realista i torturada és l'atmosfera que es respira en els suburbis, en els convents, en els hospitals, a les presons, als manicomis, a tots els llocs, en fi, on s'està privat de llibertat, es viu sotmès a la misèria, a l'esclavitud, a la llobreguesia i la maledicció del món capitalista, en aquesta civilització decrepita, gastada i despietada que té per sepulcres inconscients, com a màxims exponents, aquests dos vesànics que avui els pobles anatematitzen: Hitler i Mussolini.

Bus d'ànimes naufragues podria anomenar-se a Castelnuovo per l'amorositat amb què recerca el mecanisme humà dels éssers, per la seva penetrant anàlisi psicològica, que no és, ni molt menys, aquella de la qual ens parla Mirabeau en *Les memòries d'una donzella*, d'ànimes de 200.000 francs de renda per amunt, com les cercava Paul Bourget. Aquestes són les que no existeixen, precisament, per Castelnuovo, ni per a cap escriptor que visqui la seva època i tracti de reflectir-la en les seves produccions i hagi superat el cicle històric capitalista. Els éssers que interessen a Castelnuovo, els

ELIES CASTELNUOVO. Retrat de Durbau

qui el nostre autor estima i crea en el propi escenari de la vida argentina, són els pàries, els treballadors, els tarats, els perseguits per les injustícies de la societat burgesa, com els que presenta en *Larvas* (1), en la seva novel·la *Carne de cañón* i en *Vidas proletarias*, escenes de la lluita obrera, escrites per a ésser representades i models del "Teatre de Xoc" que nosaltres intentem crear. Alguns episodis d'aquesta obra: "La vaga", "El port", "El molí", "El conventillo", "La presó", han estat portades a les taules amb èxit enorme. La 77 conferència de la Pau Mundial, penetrant sàtira en un acte de la Societat de Nacions, i *La marcha del hombre* (2), completen els treballs reunits en aquest volum.

Un dels seus primers biògrafs ha dit d'aquest autor: "Té el mèrit d'ésser, abans que un obrer de l'intel·lecte, un treballador manual i un home que s'ha format a si mateix. A Castelnuovo, com a Gorki, l'ha forjat el dolor sobre l'enclosa de la misèria. He creuat, des de petit, camins d'orfenesa, flagellat per capgirells i tamborines, ha viscut una vida turmentosa de penúries; ha vagabundejat per les campanyes de l'Uruguai, el Brasil i l'Argentina, condemnat voluntàriament a l'amarg turisme del goliote; o sigui, a guanyar-se el pa penosament amb el seu treball allà on arribava. Malgrat tot, ha salvat, i més, el seu esplèndid cor d'infant. Educant en el cru realisme de la vida, ha estat deixeble i mestre de si mateix. Els seus personatges parlen, no com els literats, sinó tal com parlen els tipus del baix fons en la vida ordinària."

I ell mateix ens escrivia fa algun temps: "Parlo i escric amb absoluta espontaneïtat. I així com parlo i escric, actuo... Visc sol, en una mansarda, que és el prototipus de golfa del poeta consabat, miserable i famèlic. Estic acostumat a tota mena de privacions, i en l'actual generació d'escriptors em destaco sobre tots ells per la meua resistència física... En aquest aspecte no tinc rival."

Des del 1923, cap any no ha deixat de publicar alguna cosa: novel·les, narracions, drames o assaigs, a més de donar copiosa col·laboració a la premsa. És fundador de diverses revistes d'arrel i in-

fluència en la vida política i literària de la República Argentina, com "Izquierda" i "Claridad", i àdhuc ha merescut els honors d'ésser proposat per a l'expulsió del territori, atzagaiós atropellament que, afortunadament per al bon nom del seu país d'adopció, no arribà a consumar-se.

En el teatre, el seu art adquireix un relleu superior degut als efectes escènics que en ell aconsegueix. El drama *Almas benditas* i les tragèdies *Los señalados* i *En nombre de Cristo* són exemples magnífics d'aquest teatre nou que cerquem fa temps i que tots ens entestem a desconèixer quan ens sentim fastiguejats de les besties i falsedats que ens ofereixen les empreses. En nombre de Cristo s'ha representat a Buenos Aires i a Moscou amb molt d'èxit. Per cert que, més d'una vegada, s'ha tractat de representar-lo a Barcelona, sense aconseguir-ho. I no perquè l'obra reuneixi complexitats i dificultats d'estudi, puix que el teatre de Castelnuovo és de tanta senzillesa com de virtualitat escènica: és teatre.

Quan entràrem en relació amb Castelnuovo, per afirmar, a través del temps, una amistat increbantable, l'autor argentí vivia dintre de l'òrbita de l'anarquisme militant. Els periòdics obrers, anarquistes i sindicalistes, tenien en ell un dels adalids més intel·ligents i sans, una de les figures més caracteritzades en les lluites reivindicadores del proletariat, encara que el seu paper no fos el d'un teoritzador o el d'un líder, sinó el d'un amic del proletariat, amb profundes arrels de classe, com ho havia estat sempre Màxim Gorki respecte al moviment revolucionari rus. Però tampoc no li era possible substraure's a l'ambient, i l'ambient l'obligava a demostrar la seva inclinació envers l'anarquisme, que fins aleshores tenia a l'Argentina enorme predominí en les masses. Tant és així, que Buenos Aires se la podia considerar com la seu de l'anarquisme mundial. El socialisme era allí inconsistent, seguia les directrius, més o menys conscients, de la social-democràcia europea, i no es podia prendre seriosament per cap revolucionari sincer. El comunisme, tal com l'havia realitzat Lenin a la immensa U. R. S. S., era quelcom d'una magnitud imponent i mancat allí, encara, de la bona informació que posseeix avui. Castelnuovo

s'apartava, cada vegada més, de la doctrina anarquista. Segurament fou l'any 25 o 27 quan començà a estudiar seriosament Marx, Lenin i altres teòrics del socialisme. Més tard féu un viatge a Rússia, i de la Unió Soviètica tornà gu-

Monòlegs interiors

Deixeu-me encendre

Deixeu-me encendre. La cigarreta — miracle, miracle! — ha sortit d'una gorra. Els dits han corgolat voluptuosament el paper preciós prement la més preciosa matèria. Ja tenim fet el dolc cilindre amb la labor de guerra. Deixeu-me encendre. Si, ja ho has dit. On és l'encenedor humit? Txac txac! La flama brilla per l'absència. Què t'has fet, benzinet del meu cor? Cre-mada en els teus anhels lluminosos? Simplement esvaïda? Adéu, benzina. L'encenedor humit és sec com el desert. Vejam què fa l'encenedor sec. Rac rac! Res. Rac garrac! Ja hi ha pedra? La guspia és feble, pobreta, sense alè per a fer el salt? És la metxa, home, la repatània. Tant que fuma altres cops i ara, té, refractària com aquells maons. Rac rac garrac! Si, rasca, rasca; se t'infilarà el dit gros.

Una idea lluminosa: un llumí! Ah, si fos al carrer! Ensumes, mires, guipes, filostres com un desesperat. Allà baix: un home que treu fum. Camarada, foc, si us plau; deixeu-me encendre... Gràcies. Però al desert d'un pis! Bé, no et desesperis. Ja saps que hi ha una caps de llumins. Si, és veritat, però en qual tócom? — com deia el poeta. Aquesta és la qüestió. Oh déus, tota una caps, mitja caps! Amb un llumí faré... potser. Però la trobaré, tan ben amagadeta per la família, perquè no la líquidi el fumador? Apa, apa, mira, regira, cerca el tresor. "Tenia la boca seca, els ulls com un Popeye, les mans tremoloses, el cor batzegós quan a la seva vista meravellada va aparèixer..." El tresor! Una bella caps de flanc marró, amb un bell llumí de justa amb el cap auri. Estàs de sort! No és una cerilla de gran rasquera que en lloc de donar-te llum et posa un gra de foc a la pell i et deixa per testimoni una bulloja. Aha! Ja està. Xucla i no respiris, que se t'apagará. Quina bella troballa, el tabac! Fumera estimulant, greixatge de l'enginy, consol de les penes, contrapès dels neguits, cigarreta dolça!

Què penses? Fumo. Què penses? He pogut encendre. Pesco a l'encesca bells records puerils. Corria camanú pel carreró davant d'aquell oncle tan trempat. Jo te l'encendré, el tio, tio freesco! Ah, com s'enfilava la meua veu innocent! "Jo te l'encendré." Processó de l'encesca. Espelmes, becs de gas, àuers, focus, faroles. Lluminàries festives o servils, ai las! Incendis, més las! Lassituds en aquestes hores, traient fum? Anima't, capsgrany, anima't. París se enciende, que se enciende París! París je t'aime. Passa, Maurice. París. Ville Lumière, llum, llum de la intel·ligència. Shakespeare. Tots els nostres ahirs aclariran per a ximplats la ruta que duu a la mort polsosa. Ahirs portadors d'antorxa, abrandonats i cremadors del teixit vital. Oh, Shakespeare? Potser Bacon? Què és el millor? Oh, segons com. El que és ara potser recordar Bacon és més saborós. Bacon, bacó, penca de porc salada. Penques, penques cal tenir per a tenir-ne.

Malvatge! S'ha apagat! I ara què? Dissort, infantesa desmamada, desolació de la borilla freda. I ara què? Qui te l'encendrà? Qui farà fum? Bum bum! Ja hi som. Quelcom s'encendrà, oh déus! Resplendors, reflectors, tires vermelles dels rectificadors de tir. Bona encesa tenim! La barbàrie davalla en el bull d'un motor a encendre alguna cosa. Hi haurà aquell xiiii... del descens rabent i s'encendran cremors d'estrall amb la tonada de l'explosió. Davant d'aquestes grans cremades, ¿què importa que una punta de cigarreta cremi o no cremi? Tanmateix, tanmateix, si som petits davant dels grans estralls, les nostres petites coses també tenen llur importància. Cadascú és, fet i fet, el centre de l'univers, i una punta de cigarreta encesa al clar de lluna és un repte rojament concentrat d'un univers al foc enemic. Però, apagada, repte fred, quina força tindria? Truquen. Hurra! Un amic amb foc. Deixeu-me encendre.

C. A. JORDANA

CALMA ALS FRONTS

Des de l'acabament de la batalla de l'Ebre, els fronts de guerra acusen calma. L'exèrcit de la República, després d'aconseguir plenament els objectius perseguits amb el pas a través el riu, volgué donar per enllestida una operació d'extraordinària envergadura que durà quatre mesos i tornà a ocupar les posicions de la riba esquerra de l'Ebre; els plans feixistes havien estat totalment desfets i, a més, s'havia pro-

AMB MÚSICA DE TANGO, per Solà
«Me toca a mí hoy emprender la retirada...»

duït a l'enemic un desgast enorme. El comandament republicà pot considerar-se satisfet.

Mentrestant, el front de la diplomàcia es mogué dalerosament per a decidir a favor dels invasors una victòria que les armes no determinaven. Chamberlain i Daladier intentaren fer de París un segon Munic, però l'allau de protestes populars i l'energia d'Espanya frustraren totalment els projectes. La República aconseguí una formidable victòria, i els maneigs dels servidors del gran capitalisme i del feixisme no s'apuntaren a llur crèdit res més que de vergonya. La plataforma de París s'enfonsà com un castell de cartes i arrossegà els catalans i els espanyols sense dignitat que s'aprofitaren de l'ambient per a bastir un joc capítolador. Des d'aleshores, el front diplomàtic internacional també ha estat en calma. El Comitè de No Intervenció rebé l'encàrrec de prosseguir les gestions Chamberlain-Daladier, però tothom sap que el famós Comitè de Londres és mort com tots els morts i, d'ençà de molt de temps, roman insepult.

L'única activitat bèlica és, en els presents moments, l'acció aèria, en la qual el feixisme palesa de manera constant la seva criminalitat desenfrenada. L'anomenada guerra totalitària,

consubstancial amb la vida del feixisme, s'incrementa també amb les derrotes. La inutilitat del seu vaitot a l'Ebre i l'esclafament total del joc que es preparava a París havien de determinar per força, donada la manera d'ésser dels feixistes, un augment de criminalitat. Les agressions inaudites contra les poblacions civils, enmig de la indignació humana i del deixar fer almenys suspects dels governants de les velles democràcies erigides en guies d'Europa, han estat i són nombroses i contínues.

Si el segar vides innocents pogués considerar-se una finalitat de guerra, el feixisme reix completament. Però, des de molts mesos ençà, això és l'únic que pot apuntarse al seu favor. Trist balanç, a fe!

* * *

Aquesta calma actual no ens pot sperançar. Tots sabem que els exèrcits adversaris són forts, gràcies al fet que se'ls permet traslladar ininterromputament a Espanya tots els efectius que es creuen necessaris, i no hi ha dubte que preparen una nova ofensiva, que més tard o més d'hora es desenrotllarà. Altrament, la diplomàcia europea seguirà movent-se, a la llum del dia o a l'empar de la fosca si no té altre remei, per a intentar portar a terme les

(Segueix a la pàgina segona)

A LA LLUITA PER L'EXPRESSIÓ

Un dia l'amic Cruells em parlava de l'esforç que li costava escriure, darrerament. No trobava les paraules que seguisin prou fidelment el que pensava, i li semblava emprar sempre les mateixes. Com que aquest pensament l'ennervava, no volia encomanar-lo als lectors i deixava el que es proposava escriure.

A mi em passa igual. Maldo incessantment per traçar unes quantes línies clares del paisatge, però no aconseguixo mai reflexar amb les paraules, tal com jo voldria, tota la finesa del que m'ha esdevingut familiar aquestes darreres setmanes.

Una vegada em van dir que a un dels millors escriptors catalans que hi ha hagut, li costava molt d'escriure qual-sevol dels seus articles, que es distingien, un cop publicats, per l'extraordinària fluidesa de l'estil. Montaigne mateix, escriptor incomparable, parla més d'una vegada, en els seus "Assaigs", de les dificultats que troba per a expressar el seu pensament.

Aquesta lluita, però, esdevé molt més gran i dolorosa quan el que hom vol dir, no es pot dir clarament. Ara mateix jo us voldria parlar d'una carta que he rebut d'un com-

batent català, que m'escrivia des d'una trinxera d'aquest front extremeny. I us voldria explicar el perquè ha anat a parar als parapets. Com també m'agradaria fer conèixer altres fets originats per la mateixa causa. Que el lector endevinarà prou. Em tinc d'accontentar, però, descrivint, en el que puc, el paisatge.

CASTILBLANCO

Per arribar-hi, haguérem de fer una llarga volta, venint d'Herrera del Duque. Ens internàrem muntanyes endins, seguint de prop el Guadiana, que passàrem pel pont de ferro, prop de l'embassament en construcció. Després, per l'altra riba, referem el camí, riu avall. En aquesta direcció, el paisatge, no tarda a canviar. És una cosa que es constata amb alegria. Tot és un seguit de montijols, coberts d'oliveres nanes i coronats de petits boscos de píbets.

El poble està dalt d'un promontori, dominant, a ponent, un gran pla, en el qual negreen les alzines, enmig del clapejat clar dels rostolls. Cap al sud, es veu una esmotxadura de les muntanyes, per on passa el Guadiana. El cantó més interessant, però, el que atrau sempre les meves mirades, només eixir del poble, és el de tramuntana, amb un primer terme, de quatre o cinc turonets, deliciós, i l'alta serralada de Guadalupe al fons.

Baixes del poble per un camí giragonejant, entre altes alzines sures i olivers. Mentre vas caminant-hi, a sol baix, en la gran claredat del dia tardor, et mires una mofa de salzes, que s'aixequen davant teu, a mig camí de la bella recolzada dels pujolets.

Aviat, aquests, acaparen tota la teva atenció. Tenen algunes alzines, algunes figueres, escampades ça i lla, entre les oliveres menudes. També s'hi veuen altres petites salzeredes i, dalt de tot, espessos bosquets de pins bords. Val pujar-hi mentre el sol daurava l'alzinar i els claps de terra

roja. Respirava, fins al fons del pit, la sana aroma de la reina que regalimava de molts troncs segats per la guerra. De des que estiguérem a les pinedes de Rubiales, l'hivern passat, que no l'havia sentit.

Vaig travessar un tros ple de brolla, olurant la menta salvatge de les clotades i contemplant les estribacions de la imponent serralada de Guadalupe. Les seves crestes tallaven el cel, agudes com les d'una destrat paleolítica, i a mesura que avançava la posta, agafaven un color violeta d'una rara intensitat i puresa.

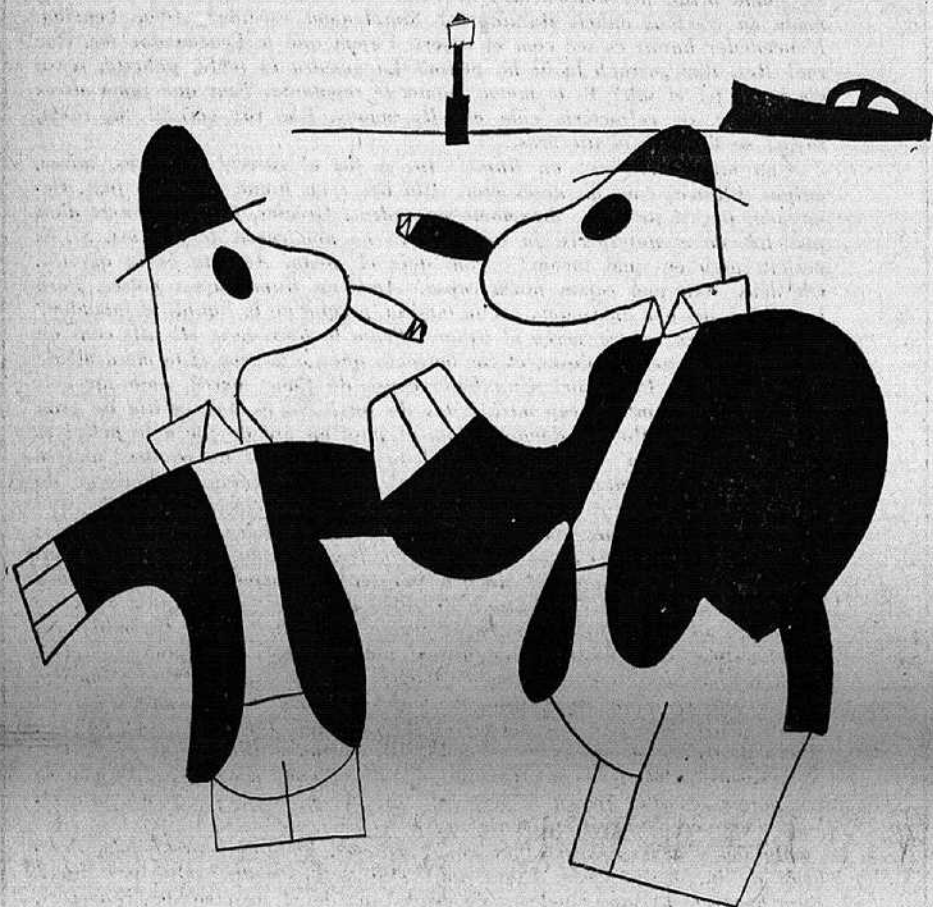
Res de tan bo, per a una ànima adolorida, com la contemplació d'una naturalesa així. Per un moment t'oblides que, molt més ençà de l'abast de la teva mirada, a quatre passes, hi ha homes dintre les trinxeres. Des d'ací no es veu persona nada. El dia s'escola tranquil·lament, en la més gran esplendor autumnal de la llum. Fins els fenals, ja secs de la pluja matinal, tenen la sedositat d'uns cabells. I els núvols, d'una blancor irreal, resten suspesos en l'aire.

¿Qui no sentiria el desig de fusionar-se amb tot, d'"esdevenir-ho" tot, com el Maragall de les "Muntanyes"? Quina calma no respira aquesta feréstega vastitud de muntanyes i aquest pla que s'estén als seus peus! ¿Qui no desitjaria, enc que només fos durant un moment, perdre's, per sempre, en aquella suprema calma que ens espera a tots? "Quel infinito seren?"

Però no precipitem les coses, prou que ens arribarà el dia. Ara, val més que tornem a mirar-nos aquesta terra, una mica més clement que les fins ara conegudes d'Extremadura. El sol s'ha post, darrera el muntanyam violaci. El fum de les fogueres de l'enemic, munta en l'aire quiet, verticalment. Des de l'altura en què em trobo, domino una gran extensió de muntanyes, cobertes de vegetació. Es veuen tot de comellars, rublerts d'oliveres i suros. Per les cimes, verdegren masses compactes de píbets esprimatxats.

Josep SOL

ELS DISCRETS, per Guasp

— Així podem dir que Nord-Amèrica no serà Austria?
— Home, no tant!

Ombres d'Europa

L'EX-COMBATENT

Migdia. Sol radiant. Cel blau. Tremolar d'ales en l'aire. Flors. Aromes. Color...
Pinzellada brillant, a la paleta, de les quatre estacions!

La gran urbs cosmopolita apuntada als núvols amb els seus mil caps de ciment i acer, s'estira al sol com un monstre enorme. Per les seves grans avingudes, en rara i capriciosa amalgama d'idiomes, costums i caràcters, desfilen totes les races del món, arribades fins aquí a través de tots els camins de la terra i per totes les rutes del mar. Moderna Babel la humanitat de la qual, no obstant, es mou posseïda d'un idèntic afany.

Passa la fortuna. Passa el parrac...
Passa l'alegria. Passa la tristesa...
Passa la mort. I passa la vida!...
El monstre enorme, estirat al sol, no dreix el fons sense fons de la seva entranxa fosca, com totes les grandeses i totes les misèries d'una jornada nova de dolor i de lluita.

Amb la mà dissimuladament estesa, tímidament estesa, en un gest que pot ésser de prec o d'abandó impensat, hem topat amb ell per atzar.

És un home? Més aviat sembla un embalum oblidat a la via pública ben adherit a la paret perquè no destorbi ningú.

— Salut, camarada!
Baixant les hirsutes celles sobre els ulls, per tota resposta ens mostra una ampolla de vi negre, gairebé buida.

— D'on ets?

— Ptxe! De l'altra banda...

És a dir, de l'altra banda del continent, o de l'altre costat del món, o de l'altra banda de la vida. De qualsevol banda, de tot arreu pot haver arribat un home així, abraçat a la seva misèria, traginant el si insensible del monstre enorme de ciment i d'acer.

— Ets de França, camarada?

Arruga el front en un inútil esforç de memòria. Alça la mà com si volgués agafar, en l'aire, l'ona perduda dels seus records. Tot ell és arborat com una antena ultrasensible clavada atenta en l'espai mut. El seu cervell deu sentir l'angoixa d'un missatge desesperat que no té resposta.

— ¿Voldries comprar una altra ampolla de vi?

La mirada li cau, la recull, la posa a l'alçada d'una fingida dignitat. Finalment enfonsa els dits a la barba.

Pensem que pogué ésser un amic de Clemenceau o de Romain Rolland. Que potser es trobà, fa alguns anys, amb els camarades francesos que tornaven de les trinxeres i que escoltà, emocionat, els acords marcial de "La Marsellesa" i la paraula encesa de Barbusse.

— Vares estar a la guerra, camarada?

Ah, sí!... La guerra! Hi anàrem de matí. Formós el sol. I els clarins també. Però primer era tot verd. Després, tot ennuvolat. I, més tard, tot roig.

Es mira les mans amb fàstic.

— Compreneu?

Comprenem. Ara, que d'altres s'estimen més no comprendre. És necessari que siguin violentament convençuts d'això.

Aquest home, aquest embalum animat que hem trobat a la via pública, ben adherit a la paret de pedra per a no destorbar ningú, no té records. Ni això li ha restat al llarg de la seva vida. Sols misèria. Més misèria que història, amb tot i tanta història.

— Què se li'n dona?

Talla així una pregunta indiscreta. L'actitud anguniosa estava dolorosament la dura resposta. No vol pensar. No sap pensar. I és necessari que no pensi perquè se li estovi el dur llit de ciment i no odii els suggestius lletreros lluminosos dels grans hotels a totes les cantonades de la gran urbs, que ignora que ell existeix, com una cosa perduda, a les escombraries.

Dien que era un camperol fort i alegre, que tallava grans talls de formatge a les matinades i que reia alegrement amb la seva muller despentinada i vermella. Duen que després arribà l'ordre de mobilització...

LLavors no existia al món el front antiguerrer. I ell volia morir per la Pàtria, perquè fins tenia un boci de Pàtria.

Ell creia que la tenia!

Ara té un desconeixement de nou-nat i una crosta de segles, i encara un trosset de vida amagada sota els parracs. Apuntada als ulls.

Qui l'hi ha pres tot?
Mira els automòbils ràpids. Mira la urbs, com una màquina prodigiosa que bramula molent destins.

Qui és l'amo de la màquina?
Li fan mal els dies com cops de tralla!

Podem dir, no obstant, que ell no pensa en res. Absolutament en res. Comprenem ara el buit absolut de la seva memòria, del seu pensament. Un de tants, dels milers, dels milions d'ex-homes que caminen per la consciència de molt pocs.

Ens hem deturat un instant. Hem de seguir. Pensem solament en els possibles fills, en els possibles néts d'aquest home que no vol dir-nos ni com es diu. En els possibles néts que han de venjar-lo afirmant la seva voluntat camperola davant el món que camina novament a la massacre.

Com un embalum oblidat a la via pública, ben adherit a la paret de pedra per no destorbar ningú, allí l'hem deixat. A la seva vora, indiferent, freda com el material de què està feta — ciment i acer, — passa de llarg la urbs cosmopolita.

Passa la vida. Passa la mort...
Passa la misèria prop de l'or...
El banc i la cofurna de raval.
Ell romandrà un instant a la consciència d'algu.

Allí l'hem deixat com una acusació!
I el món igual que el 1914.

Domènec S. MAGLIONE

Barcelona, novembre del 1938.

Calma als fronts

(Ve de la primera pàgina)

gestions que a París es veieren frustrades.

Cal estar alerta i pensar que el perill continua latent. Cal que tots obrem amb la mateixa tensió, energia i cautela que si el perill fos visible, com ho era setmanes ençà. La nostra victòria depèn de la resistència als fronts de combat i del treball constant i creixent i de la solidaritat a la reraguarda; la decisió de mantenir, a casa nostra i a l'exterior, les posicions actuals, és el que ha de permetre que no se'n perdi cap i que se'n guanyin de noves.

I cometríem un delict de lesa pàtria i, en conseqüència, de lesa humanitat si no aprofitéssim la calma actual per a obtenir millores. Estem en guerra i hem de guanyar la guerra. No podem, ara, plànyer cap esforç; després, ens quedarà molt de temps per a donar repòs als nostres cossos i als nostres esperits lassos per l'excés de treball i pel nerviosisme. La calma ens dona ocasió per a enfortir-nos. Tenim el deure sagrat d'accelerar el ritme a profit de la causa que defensem. Les indústries de guerra — meravella dels pobles hispànics — poden rendir molt més; la unitat antifeixista pot fer-se molt més estreta; els nostres soldats poden adquirir encara un major rendiment; l'obra de depuració pot ésser més acusada; les falles d'organització poden superar-se. Travessem un bon moment per a donar un gran pas endavant; és necessari que, governants i governats, el donem. A tots els fronts hi ha calma; cal que, quan es tornin a posar en moviment, ens trobem més enllà en el camí ascendent que la República porta. És un deure de tots, i aquell qui vulgui defugir-lo ha d'ésser considerat un traïdor.

J. ROURE-TORENT

Tarda de diumenge al front

El mar és una bassa de quatrà blau i brunyit. Dues barques s'hi aferren, hipnotitzades pel miralleig de l'aigua que sembla tissú de plata. Alguns pins es retallen amb austera precisió damunt el fons de l'aigua. La nostra posició domina els voltants i empeny la proa dels espadats veïns contra la sina del mar.

Són les dues de la tarda i acabem de dinar. Ens hem concedit, l'esplai valuós d'un glop de cafè i d'una cigarreta anglesa. La conversa té un so decidit i fins el color de les coses que ens volten apar pintat de fresc.

És diumenge!

A mitja tarda baixem a la platja — llarga de sis quilòmetres — que ens separa del poble veí. Un grapat de pins posa un repòs oasià en la taca agressiva de la sorra i del blau intens de l'horitzó. Porto la meua inseparable gramola. I, sota l'ombra moradencia, ens ajeiem somnolosos, al ritme d'un "fox" vivacíssim interpretat per la "Paul Withemann". Lluny, enllà del sorral, es destaquen dos punts foscos que avancen cap a l'indret on som nosaltres. Esguardem amb ànsia llur apropament, malgrat saber, de cor, a qui corresponen. Tot i això, l'aventura ofrena un tast de novetat, de

l'única — i tanmateix repetida — novetat que la guerra ens depara, puntualment, cada diumenge per aquests paratges, car, per al nostre lleure, ens hem acostumat a veure com a noves les coses quotidianes. Ara, ambdós punts mòbils s'han agrandit i hom comença d'identificar-los com a dues figures femenines... Lina, Fanny. Cadascú evoca en la seva imaginació, i de tamany natural, aquestes dues figuretes de pessebre modern, sent-ne íntima preferència que no manifesta de paraula. Lina, Fanny... Són germanes. Viuen dues hores lluny i, cada diumenge — si el front ho permet — passen la tarda, al nostre costat. Després, durant la setmana, les evocuem sovint, amb una emoció que mai no haviem sentit en la nostra anterior vida civil.

Lina, Fanny! Heu-seles aci. Les encaixades es multipliquen i el riure de Fanny és com un repic de campanes de plata i de vori. Lina és bruna; parla poc i té un somriure una mica tímid, una mica madur, com una posta de sol tardor. Fanny, un punt esbrogerrada i audaç, és rossa, té les celles fines com una agulla de pi i els llavis a punt de mossegar la rialla, a tall de fruita sucosa i atractiva.

La gramola reprèn els seus ritmes. I la dansa comença com una expansió, més espiritual que física, entre el sil·labeg de mots vehements, d'ironies, de records i de somriures...

De sobte, Fanny es desprèn de la seva parella. Satura i diu: — Nois, pensem que som catalans! — Decidida, recerca dins la capsa dels discos. En pren un, aparia la gramola i les notes agudes i subtils de la tenora fendeixen l'aire. S'enllacen les mans i la dansa nacional, noble i disciplinada, es desenvolupa silenciosament. Només la brossa boscana cruix al trepig suau, a voltes, i a voltes, adalera dels balladors. Cada nota és una agulla que cus bocins de benaurança en la seda de l'ànima. Després, són cançons populars les que s'abriven sota els pins, després les altes creacions de l'"Orfeo Català" i darrerament — comiat a la tarda i home-natge a Catalunya — les notes solemnes, adolorides i oportunes de "L'Emigrant"... Oh fúlgid poder evocador de la música! Hom recorda les tardes de festa ciutadanes, en trífec flairoses de romani i de gitanes, el braç tebi i la paraula en flor de la promesa, el silenci de la cambra i el delit de la lectura, vora el balcó

florit de geranis i d'alfabregues, en el barri apagat i reclos!

La tarda mor. Cal finir el lleure dominical. Tothom entblasma la fugacitat. Lina i Fanny s'estufen els cabells i es refan el carmí dels llavis. El comiat manca de rialles i d'expansions. Un vel de morada melangia cobreix l'horitzó i les ànimes. Adhuc Fanny parla poc... Platja enllà s'allunyen ambdues germanes, que es giren amb freqüència com pressentint l'agudesia de nostres esguards. A la fi, hom distingeix a penes el mocador de Lina, talmant una gavina que ens fes adéu batent d'ales i la veu de Fanny que ens envia un "a reveure!" allargassat... Tornem a la posició. Al lluny, com una maledicció, comença el soroll de l'artilleria i dels fusells. Vespreja. La gramola em pesa com si totes les seves cançons fossin mortes.

A mitja nit i a la claror d'una llumenera succinta dins la xavola, la sardana és represa, i escoltada àvidament, amb un to d'elegeria i d'enyorrança. I cada nota, després d'abrandar-se amb el record, s'enlaira i es fon, càlidament, amb les estrelles...

F. ALFONSO i ORFILA

L'ESCOLA NOVA: 2: L'EDUCACIO PRE-ESCOLAR

El sistema escolar pre-revolucionari tenia poc menys que oblidada, amb caràcter oficial, l'educació pre-escolar, un dels aspectes més importants de la moderna pedagogia, per ésser la que facilita el desenvolupament físic i mental de l'infant.

Si bé és cert que l'infant té dret a la vida física i espiritual, per raons d'ordre biològic, no és menys cert que la societat té el deure de vetllar perquè l'infant visqui bé i de la seva capacitat física i intel·lectual en provingui, lògicament, una col·lectivitat perfecta en tots els aspectes.

Ha estat a conseqüència d'aquesta preocupació social — i no ens entretindrem a estudiar-ne l'evolució — que els pedagogs arribaren a la creació del Jardí d'Infants, obra social essencial que tendeix a l'enfortiment moral, intel·lectual i físic de l'infant, en fer-lo apte per a una vida activa.

El Jardí d'Infants a quin ordre conceptual i orgànic respon l'Escola Nova, comprèn l'educació dels infants que es troben en edat pre-escolar, o sigui dels tres als sis anys. En realitat, el Jardí d'Infants es basa en raons científiques que demostren la necessitat de preocupar-se, amb la màxima atenció, de la salut i de l'activitat de l'infant, per tal que aquest creixi i s'eduï d'acord amb llur capacitat, única manera d'aconseguir que doni el màxim de rendiment amb el mínim d'esforç.

D'aquesta manera l'infant es forma portat per la intuïció i dominat per la sensibilitat, sempre partint de la base del lliure exercici de llurs facultats naturals, les quals són controlades, però, pel professorat, que en aquest cas ha d'ésser expert i particularment preparat.

En realitat el Jardí d'Infants ve a suplir les deficiències de la vella escola, materna, que no reunit cap condició pedagògica ni higiènica, i també les simples guarderies, on l'infant no rebia cap mena d'educació. No es tracta, doncs, d'una obra social estàtica com les seves predecessores, sinó d'una institució modelica, perfectament adaptable a les seves finalitats conceptuals.

Socialment, el Jardí d'Infants ha d'ésser un lloc agradable i atractiu on l'infant ha de veure una continuïtat de la llar, evitant, en el possible, que senti l'enyorament del tracte matern, cosa que podria dificultar l'acció pedagògica dels educadors, la qual es basa, com ja hem dit, en la lliure determinació de l'infant. Potser el mitjà més eficaç per a interessar el noi en l'assistència a l'escola està en la cooperació familiar, car convé no oblidar que la família ha de constituir la base essencial de l'educació.

En aquest aspecte de cooperació i de col·laboració familiar, l'escola procurarà atraure els pares — i més concretament la mare — a l'obra d'educació de l'infant, establint un contacte permanent que permeti als mestres de corregir totes aquelles tares susceptibles de correcció en l'activitat pedagògica de l'infant, amb relació a la llar. Convé no oblidar, com ha dit Beecher, que el cor de la mare ha estat, durant molt de temps, l'escola de l'infant.

La moderna pedagogia comporta una sèrie de procediments nous que modifiquen essencialment l'estàtica de la vella escola oficial, adaptada, avui, a les condicions especials de cada escola, per mitjà del Jardí d'Infants. És per aquesta raó que ha d'existir un estret contacte entre l'escola, l'infant i llur família, tota vegada que la funció social del grau pre-escolar té relació directa, no solament amb el que atany exclusivament a la formació pedagògica de l'alumne, sinó també a la funció mèdico-social.

La directora de l'escola i els seus auxiliars es valdran dels mitjans que creguin necessaris en cada cas per a establir aquest contacte entre l'escola i la família de l'infant i tenint en compte la influència que els pares exerceixen damunt llurs fills, interessarà la col·laboració d'aquells en un sentit educatiu i d'assistència, car no és possible oblidar que la llar ha d'ésser un complement eficaç de l'obra educativa de l'escola.

Breu: l'infant, en tant que valor individual, ha de trobar l'assistència social necessària per a esdevenir un engranatge positiu de la valor col·lectiva de l'Estat, la qual serà tan més elevada com elevada sigui la capacitat individual dels homes que la componen. Com a conseqüència, doncs, i en atenció a les seves possibilitats educatives, l'acció del Jardí d'Infants no ha de quedar reduïda a l'infant, sinó que ha de facilitar l'educació o reeducació dels pares en tots aquells aspectes relacionats amb l'escola. I l'única mitjà per a aconseguir-ho està en establir un lligam espiritual indissoluble entre els pares i l'escola i entre aquells i l'infant.

L'escola, en el que fa referència a l'assistència mèdica, reunirà totes les condicions higièniques i de confort que facin agradable l'estada a l'infant que s'hi acull: sales espaioses i ventilades, dutxes, llits de repòs, etc., per tal que aquesta esdevingui una salvaguarda de la salut de l'escolar. Al mateix temps

els professors tindran cura d'instruir els infants en les pràctiques de la higiene: boca, cabell, ungles, vestit, etc., facilitant, d'aquesta manera, l'educació que la mare es veu privada de donar-los, moltes vegades per manca material de temps i altres per negligència o per ignorància.

La cantina escolar — establerta o millorada per l'Escola Nova — posarà remei a una deficiència científica relacionada amb l'evolució psicofísica de l'infant, atenent la seva complementació alimentosa, quan sigui necessari.

El servei mèdic establirà una xarxa defensiva per a evitar el contagi de les malalties infeccioses entre la població pre-escolar; curarà de la correcció dels defectes d'ordre patològic que puguin deixar rastre físic o mental en la vida de l'infant; establirà un control normal regulador del creixement de l'organisme, a quin fi posarà en pràctica els mitjans d'educació física que d'acord amb les respectives peculiaritats hom consideri oportú en cada cas i, finalment, exercirà el control mèdico-pedagògic, regulador de l'activitat preescolar de l'infant.

L'acció pedagògica es basa en els principis que tenen llur acció en el lliure exercici de les facultats naturals de l'infant. Concret: en el Jardí d'Infants l'alumne es mou sota l'impuls de les pròpies aficions, manifestant, d'aquesta manera, la seva personalitat, el seu caràcter i la seva capacitat intel·lectual.

L'infant aprèn mentre juga i jugant aprèn. És coneguda de tots la tendència natural de l'infant al joc. L'educador disposa d'aquest factor d'estímul psico-genètic com de l'única mitjà d'educació al seu abast, tota vegada que l'enginy del joc desvetlla els sentits i contribueix, alhora, al desenvolupament de la funció psíquica.

Vol dir això que s'hagi de deixar l'infant al seu lliure albir? De cap manera. El professor ha de saber qualificar i valorar les qualitats i les condicions en què es mou l'infant sota l'impuls exclusiu de la seva voluntat, per tal d'encarriar-les en el seu just mitjà d'activitat biològica.

Es essencial, per a donar efectivitat a l'educació preescolar, que l'infant es sapiga assistir quan necessita resoldre qualsevol dels problemes que li ofereixi l'escola de la vida, que té les seves arrels en el mimetisme que es complau a copiar, imitant-les per mitjà del joc, les activitats dels adults. Aquest sistema, preconitzat per Tcheieva, ha estat portat a la pràctica

Tota una vida de somni, d'ideal i d'amor a Catalunya, s'ha extingit en extingir-se la vida humana del poeta Plàcid Vidal, artista abans que home, espiritual abans que terrenal i sempre en contraposició amb el que és matèria.

Ha passat per entre els altres mortals com una visió inoblidable, com la fulguració d'una època lluminosa que ell, persistent, s'enorgullia mantenint, amb tot el seu esclat, enmig de les tendències sorolloses, desconcertants, per bé que imprecises, de la nostra actual tongada, tan moderna com despietada.

El contrast entre la màgia del món exterior i els crims de l'ànima; la impuresa i la bestiesa del drama humà en l'esplendor del seu decorat, l'havien saturat de malenconia, d'una tristesa amarga, conscient, en revolta contra la mateixa vida. El desengany i el pessimisme eren els viàtics que portava en el seu bagatge intel·lectual, el qual havia esdevingut com una feixuga càrrega de la seva pròpia existència.

per l'Escola Nova en els seus Jardins d'Infants i consisteix a estimular l'escola viva — escola de la vida — per mitjà de treballs encarregats a l'escolar amb relació a l'activitat orgànica de l'escola. A aquest fi li són confiats càrrecs, tals com el de cap de grup, directiu dels amics de les plantes, etc., que l'interessen plenament en activitats utilitàries, ensems que desperten en ell el sentit de la responsabilitat i de la disciplina.

Per totes aquestes raons serà fàcil de comprendre com és de difícil la tasca de l'educador en el grau preescolar, tota vegada que a ell correspon, tenint com a base el lliure exercici de la voluntat de l'infant, el posar a servei d'aquest tots els jocs actius o reactius per a provocar la reacció natural de la capacitat física i intel·lectual del noi, sense forçar-ne els resultats en vistes a un èxit educatiu que podria resultar negatiu per deficiències de procediment, tant en el sentit biològic com en el simplement pedagògic.

I convé no oblidar, com a final d'aquest apartat, que els pares tenen l'obligació moral de cooperar a la tasca educativa dels mestres, apartant els nois del carrer i infiltrant-los, de manera persuasiva, l'amor a l'escola i als seus mestres.

Manuel VALLDEPERES

Temperament encongint, penetrava flonjament en l'ànima dels inquiets, dels qui es mouen amb el cos englotit en la prosa i l'esperit en la poesia; d'aquells qui tenen el reialme de la carn en el món i

Plàcid Vidal parlant amb Ferran Canyameres

l'ànima i llur ardor en la cambra dels sentiments particulars.

No era un tímid com molts han dit, sinó que era un gran sensitiu. Per això el sofriment era un complement de la seva obra, i per això el neguit el consumia en el foc massa viu dels nostres dies.

I els qui vivíem la seva tragèdia, la seva lluita interior, tenint un concepte més carat dels homes i de les coses que ell, ens sentíem transportats, per obra i gràcia del seu sentimentalisme, vers un paradís que ell s'havia creat, inaccessible pels qui no el tractaven íntimament.

La nova de la seva mort ha estat com la perllongació, en nosaltres, de la seva pena; de la pena que el minava i que amb tant d'amor havíem intentat aturar a temps. Però Plàcid Vidal vivia intensament, pel record, una època que, pels altres, ha quedat oblidada, per bé que ell s'obstinava a conservar mentalment

fresca, amb franca camaraderia amb els qui el veien segons els dies presents i no segons la seva profunda concepció, plena d'un passat d'il·lusions.

No cal lamentar solament que s'hagi mort, sinó que també cal lamentar que se l'hagi deixat morir, perquè aquest poeta, flor de joventut fins a última hora, s'ha collorçat enmig d'una atmosfera de despreocupació, per manca de cura d'aquells qui més obligació tenien d'endolir-li la vida, vida sense exigències de sacrifici voluntari, d'amor propi exemplar.

Ara sols resta la seva obra i el seu record; un record que perdurarà, que ens fa acotar la testa, que ens posa la boca amarga, que ens escruta la consciència, que ens pregunta si vàrem correspondre com calia a l'estimació que ens tenia.

No satisfets de la memòria, cerquem lletres seves, sentim l'eco de la seva veu apagada, vivim moments en els quals s'exaltava, creixia com un gegant, implegit per una necessitat de veritat, amb furors d'home que es rebella, que exigeix. Eren aquests uns moments en ls quals nosaltres l'hauríem abraçat d'emoció, sentint-nos satisfets de la seva revolta. Però després s'apagava, tornava al seu estat natural, i l'artista continuava el seu camí sentint-se incomprès, preocupat solament per la seva obra, la seva obra poètica que parlava, que vibrava amb tota la força de l'ànima del seu autor. Sensible, manysa, plena de goig, de somni, d'ideal i d'amor.

Pocs com nosaltres poden vanar-se d'haver estat en lligam estret amb el seu art i la seva vida. Ens hi sentíem fermament units per un llarg període d'anys. Hem viscut tot el seu calvari i totes les seves emocions. Procuràvem estar al seu costat en els moments que més ho necessitava, tant per una alegria com per una angouxa. Havíem arribat a creure que la nostra amistat li era imprescindible i, quan trigàvem a veure'l, ens semblava que havíem mancat a una obligació. Repassem lletres seves i llegim: "Com sempre, ja sabeu que tinc ganes de veure-us. Llàstima que no visquem en una mateixa població! Recordo molt aquelles passejades i converses nostres d'anys passats. I penso molt en les nostres entrevistes de suara. Ens hem tingut tanta confiança!... Veritat?" — "Jo també estic molt content de la tarda que, l'últim diumenge, vaig passar en la vostra companyia. Oh, els bells records de l'amistat!..." — "No em deixeu en silenci!..."

Aquests paràgrafs ens porten al costat del poeta de *Les Grans Accions* i *les Soledats*, *L'amor artista*, *Somni de primavera* i de *L'ankel cantaire*; del líric novel·lista de *Les promeses amigues*, *La Cançó dels herois*, *Infinit*, *La gentil perversa*, *El bell i trist exemple* i altres, i per últim fullejo *Els singulars anecdòtics* i *L'assaig de la vida*, aturant-me rellegint algunes d'aquestes pàgines autobiogràfiques, en les quals Plàcid Vidal aboca tota la intensitat de la seva vida, del seu art i del seu sentiment, recordant-hi passatges de la nostra amistat, fent història de les inquietuds elevades del nostre poble, i posant de relleu aquells homes que ell hi ha conegut, vers els quals anà sempre amb el cor esbatanat i la mà estesa.

Mentre Vidal corregia les proves d'aquest últim llibre, ens digué: "Estic emocionat revivint una infinitat de records de la meua vida atzarosa i em poso nerviós fins a sentir-me malalt. Més que res, per ara, em convindria una temporada de repòs. La meua vida encara és un assaig, com ja dic en la meua obra, disposada a sortir aviat."

Un cop publicada, ens escrivia: "Aquesta missiva vostra és molt important per a mi. Tot el que em manifesteu referent a la meua persona i a la meua obra, m'ha entrat al cor, com totes les coses que ens confessem en els moments més sublims de la nostra amistat posada a tota prova. Ja feia alguns dies que desitjava saber noves vostres. Avui jo ho deia a la meua muller. M'he llevat pensant en vós i m'he posat a continuar el segon llibre de *L'assaig de la vida* comentant una carta que em vàreu trametre a Reus."

"Continuo escrivint *L'assaig de la vida*, si però solament ho faig perquè aquesta crònica autobiogràfica és per a mi una preocupació que em distreu d'altres preocupacions. Si no fos així, creieu que ja ho hauria engegat tot al diable. L'obra ha tingut èxit de crítica, és veritat; però el món, la societat, no s'ha fet càrrec de l'estat en què es troba l'autor."

"El meu viure actual gairebé sempre és de casa al treball i del treball a casa. Per a distreure'm d'aquestes preocupacions m'empren la gran preocupació de portar a terme el segon llibre d'una crònica autobiogràfica, completament històrica. En la meua joventut — en l'època d'*Els singulars anecdòtics* — tenia ajudant-me la meua mare i el meu germà. Ara, escrivint *L'assaig de la vida*, tinc al meu costat la meua muller i la meua filla. Encara m'he de considerar com a provisional en la societat, la qual, ara més que mai, em ve tenint esclau, com a presidari que sofreix una condemna moral. No tindrà altre recurs que haver de venjar-me fent més irònic i cruent el segon llibre de *L'assaig de la vida*."

(Acaba a la pàgina cinc)

UNA ESCOLA DE MONITORS

Les coses poden fer-se bé i poden fer-se malament. Però hi ha encara una cosa pitjor, que és no fer-les. El panorama de la nostra vida esportiva i les iniciatives al voltant de l'Educació Física, abans del 19 de juliol, entrava sense discussió en aquesta última categoria. Uns espectacles esportius professionals, baixament mercantilitzats, unes figures esportives de vegades rellevants per condicions personals o per miracles de voluntat, altres vegades mitjanes; Però cap preocupació social, cap orientació científica en aquest sentit. Només un esforç ben intencio-

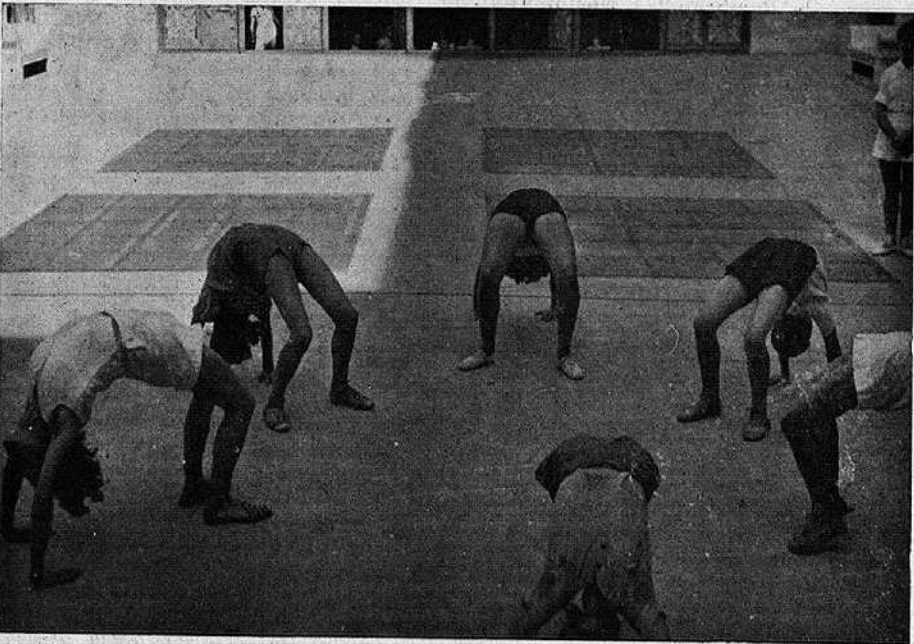
Ajuntaments interessats, ja se'n comencen a tocar els resultats: l'agencament del Camp del Guinardó, com mostra magnífica de camp d'esports popular ben organitzat, compensant així la vella tradició de joc amb excusa esportiva. Però per sobre tot això, tres iniciatives que representen uns hàbits nous en la nostra vida esportiva, portant-la cap a unes exigències científiques que fins ara no havia tingut: la sortida del primer volum — que molt aviat anirà seguit d'altres — de les publicacions del Comissariat; la immediata inauguració de la Biblioteca d'Edu-

ciació Física, en Ple Passeig de Pi i Margall, i l'obertura del tercer curs de monitors. Ja ens lleurà en temps oportú d'anar-nos ocupant dels diferents aspectes d'aquesta obra renovadora, constructivament revolucionària. Ara ens interessa remarcar la importància de l'Escola de Monitors.

Tenir una Escola de Monitors de solvència i ben organitzada representa el primer pas cap a una organització científica de l'Educació Física. Cal donar a aquest ensenyament un tot suficient per evitar disbarats de greus conseqüències, com es fa sovint encarregant l'educació física a mans indocumentades, i no enfafegar-lo amb excessives i pretensioses nocions teòriques. És aquest just terme mig que ha trobat sense dificultat, com a conseqüència del seu pur sentit català, aquesta Escola de Monitors. Més endavant, quan el projecte de l'Institut Català d'Educació Física sigui una realitat, a aquest títol de monitor, se'n seguirà un altre, que exigirà una millor preparació de Professor d'Educació Física. De moment, però, l'eficiència de l'Escola la demostra els resultats que estan donant en l'ensenyament els monitors, quasi tots femenins, per les circumstàncies que n'han sortit en els dos primers cursos.

I és que les coses les fan les persones, sobretot quan serveixen un pla ben equilibrat. Aminda Valls, una de les animadores de l'Olimpiada Popular, no començada per la coincidència fatal amb l'airexament militar, d'una preparació gimnàstica en bones escoles foranes especialitzades, comparable amb la seva fina comprensió i esperit organitzador; Joan Trigo, el veterà esportiu, un dels nostres Professors més destacats; Pujol i Alguero, encarregat de l'Anatomia i Fisiologia, ben conegut per l'obra de difusió cultural i esportiva; el Dr. Alié, un dels més distingits deixebles del Professor Mira; Joan Magrinyà, tan exigent en les seves classes de Dansa gimnàstica; Jaume Angel, el nostre gran atleta, doblat de Professor de ferma preparació científica. Amb aquesta gent es pot anar pertot arreu. Any darrera any, ara anant pel tercer, van deixant un grup creixent de gent preparada, que difondran aquesta obra sòlida, i ens donaran un estil nou a la vida esportiva, i a la preparació física dels catalans.

Que per molts anys puguin perseverar en la feina.

Una classe de gimnàstica rítmica

nat, de to popular: l'obra del Comitè Català pro Esport Popular, sense, però, cap exigència per si mateix que no fos en sentit de difusió, d'exemplament de perspectives, descuidant sovint la qualitat.

Des de la guerra, la Generalitat començà d'orientar la feina per aquest camí. És una cosa delicada, perquè cal fer-ho amb un sentit de disciplina, i amb un contingut patriòtic, però fugint com de les brases d'acostar-se ni en el record a l'espectacle trist de les multituds juvenils gregàries — ben formades i ben equipades — d'organitzacions totalitàries. El Comissariat d'Educació Física i Esports, s'ha encarregat d'aquesta obra, silenciosament, però amb persistència, i amb un tacte que representa una excel·lent preparació per expansions futures, quan la joventut retorni a la vida habitual després de l'agitació de guerra. No cal ponderar aquí les iniciatives: la conservació quasi íntegra, enmig de totes les disbauxes, del patrimoni de material esportiu de Catalunya: camps, instal·lacions, embarcacions, etc.; l'organització dels dos cursos de vol a vela, en col·laboració amb la Subsecretaria de l'Aire, acompanyats del major dels èxits; el concurs per la construcció de camps d'esports a les comarques, del qual, establert el contacte amb els

Josep Llovera i Bofill

Quina cosa tan efimera és la glòria! Només les personalitats excepcionals resten gravades en la memòria de les generacions, mentre que dels artistes mitjans, que a desgrat d'haver brillat amb un cert esclat en llur època, només en resta un record molt vague. D'aquell Llovera, per exemple, nen mimat de la Galeria Munter del carrer d'Escudellers, autor de fresques aquarelles i de composicions traçades de manoles i "chisperos", d'esveltes damiselles d'ulls somnadors i aire distingit, ja ningú no se'n recorda, a desgrat d'haver tingut un moment de gran popularitat i d'haver-se cotitzat la seva signatura, a bons preus, tant en el mercat artístic nacional com en l'estranger.

Va néixer a Reus, el mes de gener de l'any 1846. Des de molt jove, ja va demostrar una gran afició per la pintura. Però com que el seu pare era farma-

de Goya, l'espectacle dels barris populars i, de més a més, els consells atinats del seu compatriota Marià Fortuny, encarrilaren la seva vocació, tot i publicant nombrosos dibuixos en el setmanari "Gil Blas", i assolint un cert èxit com a aquarel·lista amb obres com "Cacería de pollos en Jauja" i "Las sotas".

Després d'un sojorn a la seva ciutat natal i d'alguns viatges a París, es va establir a Barcelona (1887), no trigant a guanyar-se el favor del públic, fins al punt que no donava pau a la mà per tal d'executar les nombroses comandes, en detriment de la solidesa de la seva obra artística. Amb tot, no se li pot negar una personalitat ben definida, dotada d'una certa elegància i d'un agradable tecnicisme, i en les seves obres més reeixides una certa mestria en l'agrupació de les figures, un bon gust en les actituds, un dibuix àgil i fi, per bé que totes

HA MORT
ERNEST
BARLACH

Una de les personalitats artístiques més significatives i importants de la nostra època, l'escultor, grafista i dramaturg Ernest Barlach, acaba de morir a l'hospital de Rostock a l'edat de 68 anys. Les causes de la seva mort cal cercar-les indubtablement en les lamentabilíssimes circumstàncies, diguem-ne polítiques, que el voltaren en els últims temps de la seva vida, enemics gloriosa, deplorable i solitària. Vegi's si no com a prova convincent i decisiva les noves que hom comunicà sobre el seu estat a l'eminent crític d'art Paul Westheim unes dues setmanes abans de la seva mort, i que aquest ha donat a conèixer al públic internacional des de la publicació prou coneguda "Die neu Weltbühne", en la qual l'esmentat crític insereix uns "Records de Barlach", amaratats alhora de melangia i combativitat: "Barlach està irremediablement perdut. No podia aguantar més les eternes tensió i enemistat. Ja no treballa. No té cap diner. Qui li compraria res? No diu ni un mot. És igual que un sord i mut. Es consumeix tot sol. És una tragèdia. Els nazis del poble li trenquen els vidres de les finestres, i el botiguer no s'atreveix a vendre el més indispensable a l'artista "jueu i bolxevic". El que ell i els seus familiars necessiten per a viure ho han d'enviar a buscar d'amagat i molt lluny."

Això, tot això, s'esdevenia no fa gaires setmanes en el poblet mecklenburguès de Güstrow on Ernest Barlach residia i treballava des de fa vint-i-cinc anys, i per a l'església del qual havia creat aquell emocionant i punyent "Monument als morts de la Guerra", que els nazis cuitaren a foragitar i, es diu, a destruir! Però allunyem-nos de totes aquestes baixes i misèries per a donar als nostres lectors unes notes sobre l'alta vàlua humana que s'ha manifestat amb tanta profunditat com potència en la producció ombrívola i problemàtica d'aquest inquietant i isolat Ernest Barlach, que ara acaba de morir d'una manera tan deplorable, digne epítol d'una vida rublerta de dolor i de lluita. Sí, de dolor i de lluita, però també d'una genialíssima pluja creadora, com s'esdevingué en els casos excel·lents de Grünewald i Miquel Angel, Hércules Seghers i Rembrandt, Beethoven i Kaspar David Friedrich!

Ernest Barlach nasqué el dia 2 de gener del 1870 a Wedel, a l'Holstein, i visqué fins als vint anys en el baix Elba, en estret i íntim contacte amb els aspres pobladors d'aquelles contrades melangioses. Més endavant, anà a l'Acadèmia de Dresden, en la qual l'escultor Diez li recomanà el dibuix "pel carrer", sense descans. L'any 1894, produí "La recollidora d'herbes", i el següent es troba a París, on pogué anar gràcies a un donatiu, tot i voltant pel Louvre i emocionant-se sobre tot davant dels Daumier i Rodin, i maldant per a escriure una novel·la fantàstica que ha restat sense acabar. "La jove mare" de l'any 1898 mostra, com l'escultura esmentada, la seva inclinació a tractar com a tema la humanitat sencilla, que tot i no estar en contacte amb la cultura, viu en canvi completament submergida en la còsmica vitalitat de la natura. Aquestes obres manifesten, encara, el seu instint envers l'expressió interna per mitjà d'amples i sintètiques masses de volums. És a dir, tot allò que més endavant havia de caracteritzar les produccions de la seva maduresa, sense bandejar, com ho demostren els seus esforços per a realitzar l'esmentada novel·la, aquell raríssim do d'expressar-se plàsticament i literàriament, que Barlach comparteix no gens menys que amb Miquel Angel i Rodin, els grans patètics de la plàstica.

Però desgraciadament els anys següents foren un període de desorientació i d'inseguretat, que no acabà fins que Barlach, per allà el 1905 o el 1906, feia una visita a un germà seu que vivia al sud de Rússia, i allà, en plena estepa, on els cossos i els objectes es presenten com a masses pesants que

contrasten amb la immensitat indefinida, allà l'escultor retroba aquell sentit simple i potent de la monumentalitat patètica que s'havia revelat en les seves produccions inicials. La relació d'aquest viatge a Rússia es compta, per cert, entre les pàgines més emocionants d'aquelles "Memòries" d'Ernest Barlach, que estem segurs que l'esdevenidor situarà orgullós al costat de les de Benvenuto Cellini.

En tornar al seu país, enfortit i enriquit alhora de nous impulsos i estímuls o de noves emocions, començà a produir aquelles obres que si primer només foren apreciades per aquell cercle escollit de la "Secession" berlinesa, més endavant, sobretot en els dies febrerosos alhora plens de neguit i entu-

gues" o si voleu "antimediterrànies" per excel·lència. És a dir, que més que una complaença sensual, cerquen de materialitzar una emoció interna d'un patetisme sempre humà i sovint d'una empremta marcadament social, o sigui que seguien el mateix camí que a Catalunya només han fressat els grans artistes que són els germans Oslé.

Tot el que hem escrit sobre la producció escultòrica de Barlach es pot aplicar igualment a les litografies i els gravats de la seva producció gràfica. Producció gràfica que, pel fet d'il·lustrar, o millor dit comentar gràficament, moltes obres dramàtiques del mateix artista, no és aquesta secció el lloc més indicat per a parlar-ne. Però

si direm que, de Strindberg ençà poques obres dramàtiques hem llegit que, com "El dia mort" i "El pobre cosí" de Barlach, es puguin comparar amb els "dramas de somni" del gran creador suec. No trobareu pas en elles ni subtilitats ni agudeces, ni refinaments ni futilitats, sinó el mateix món i la mateixa humanitat de la seva producció gràfica i plàstica: un món ombrívol i misteriós, ple d'energies i potències desconegudes, i aquella mateixa humanitat pesant i somnadora, punyent i exaltada, que forma l'expressió personalíssima d'aquesta mena de Rembrandt i Dostoiewski de l'escultura que és Ernest Barlach, que ara acaba de morir a l'hospital de Rostock, víctima d'una persecució tan lamentable com injusta.

M. A. CASSANYES

Dibuix de Barlach

siasme de l'Expressionisme, foren finalment reconegudes com a realitzacions plàstiques d'una original expressivitat interna i intensa.

Si volguéssim assenyalar amb poques paraules les característiques més peculiars de les obres d'aquest fort escultor, diríem que elles són "antigre-

PANORAMA

L'art a l'estranger

EXPOSICIÓ ARMAND GUILLAUMIN

Heus ací un dels mestres de l'impressionisme: Armand Guillaumin. ¿Per què no gaudíeu de la reputació dels seus camarades: Pissarro, Sisley, Monet i Cézanne? ¿Per què les seves teles, delícies d'alguns amateurs, no han ultrapassat un cercle bastant restringit? És alhora fàcil i difícil de contestar aquestes preguntes. Guillaumin fou un isolat. Visqué gairebé sempre al camp, lluny de París. Des del dia que no es vegé sinó de tard en tard amb els seus companys de lluita, no freqüentà cap agrupació. Fou també víctima de la inelegància de cert marxant les ofertes del qual rebutjà. Una reputació fou feta a les seves obres que tiellaren de rusticitat i d'agror...

Amb tot, confronteu algunes de les seves teles amb les dels seus contemporanis: atenyen la delicadesa de Sisley; lluiten victoriosament, al Louvre, contra Pissarro. Rehabilitat Guillaumin, posar-lo al seu lloc, és un acte de justícia.

Ara alguns quadres seus són exposats a la galeria Raphaël Gérard de París. Aquestes teles van dels començaments de l'artista, de quan encara enlluernat per Courbet pintava paisatges de colors greus, fins a les darreres obres en les quals exaltà la

belleza del Creuse. El sentiment que les dicta és sempre profund, llur arquitectura és sòlida sota la dolçor nacarada dels cels—els cels, el triomf de Guillaumin!—Les aigües tremolen en llur transparència on es reflexen, ací, les riqueses tardorals, allà la dolçor de les gelades blanques o les gràcies de la primavera. En la maduresa que els confereixen els anys, sembla que llur esplendor es clarifiqui, s'organitzi i s'encarregui de justificar, una vegada més, la veracitat de la frase atribuïda a Ingres: "Cal que el temps col·labori amb la pintura."

Armand Guillaumin, un mestre del paisatge!

EXPOSICIÓ MAURICE UTRILLO

En una galeria del Faubourg Saint-Honoré de París, Maurice Utrillo exposa la seva copiosa producció recent. Cal confessar que la seva obra actual és molt desigual. Però, escampats d'ací i d'allà, quins magnífics trossos de pintura descobriu! Fills d'aquell sorprenent acord que existeix entre el seu trist destí i la vida interior dels assumptes que pinta, entre la seva pobra ànima turmentada, malencònica, i la dels motius que tria sempre com si hi trobés un reflexe d'ell mateix... Utrillo, aquest gran intuïtiu, parent espiritual d'Hen-

ri Rousseau, ha volgut com el duaner traduir les impressions rebudes per la seva ànima càndida. Però la seva obra és més desigual que la del seu predecessor.

La posteritat tindrà molta feina per a classificar definitivament els quadres d'Utrillo. Aquest mestre genial de la Butte ha executat diversos milers de teles que estan disseminades pel món. Alguns centenars d'elles restaran com l'expressió vivent d'aquest cas únic de la pintura. D'aquestes obres, d'aquests paisatges, es desprèn una mena d'estat de gràcia, un encís malaltís. Totes les teles d'Utrillo, denses, espesses, inhàbils i sòlides tot alhora—ciutats feixugues on la matèria compta primer que tot; yams rinxolats dels arbres verds d'una plaça provincial; perspectives de dibuix una mica sec, però d'una sorprenent finor de colorit, taques vermelles de les rajoles, blau del cel, persianes verdes,—totes les seves teles demostren que Maurice Utrillo no és tan sols un pintor de diumenge, sinó un veritable pintor ardent...

Damunt totes aquestes superfícies palpitants de vida hi ha grans obertures al·lucinants darrera les quals té lloc una altra vida: la dels homes...

M. R.

Josep Llovera: Dibuix

cèutic, es va veure obligat a cursar la carrera de farmàcia per imposició paterna. Mentre estudiava, durant els seus sojorns a Tarragona, Barcelona i Madrid als quals l'obligaren els seus estudis, es va dedicar al dibuix, tot i assolint els primers triomfs com a caricaturista a Barcelona, amb el pseudònim de "Periquin", en els periòdics satírics "El àlbum humorístico", "L'ase" i "Los tros de paper".

A Madrid, la contemplació de les obres

aquestes qualitats eren desvaloritzades pel seu colorit acromat.

Obtingué gran èxit en la pintura de gènere, "zambras" i altres modalitats del ball espanyol. Pintà uns llenços que adornaren durant alguns anys una sala del restaurant Martin de la nostra ciutat, i entre els quals es remarcaven "Un ball de màscares" i una "Excursió campestre". Fou molt reproduït el seu popular "Baile del candil".

Poc abans de morir a Reus el 7 de novembre del 1896, Llovera va realitzar una exposició de les seves obres a les galeries Petit de París, tot i obtenint un gran èxit.

Aquest oblit tan absolut de Josep Llovera i Bofill, i d'altres artistes de major consistència entre els quals cal situar tots els pintors més o menys influïts per la irresistible màgia de Fortuny, ens dona una idea de la poca duració de les obres únicament basades en l'agradable i el pintoresc.

Això pot fer sobresortir una personalitat d'excepció, però és en canvi insuficient per a imposar artistes mediocrement dotats i per a iniciar una escola de pintors de marcat caràcter racial. L'art recolzat en exotismes i modes efímers no arriba a emocionar el més pregon de la nostra ànima, només parla als sentits. Cal que l'artista accepti el punt de partida dels costums del seu país, dels paisatges de la terra que l'ha vist néixer, de l'ambient que ha respirat des de menut.

Es per això que han caigut en l'oblit els noms de Baldomer Galofre, Tomàs Moragas, Enric Serra, Tusquets i altres, artistes de mèrit innegable, que fruíren de merescut renom a l'estranger, durant llur vida, mentre que els noms de Martí Alsina, Moliné, Vayreda, Simó Gómez, Pellicer i altres romanen vius en el nostre record admiratiu. L'art d'aquestes artistes, basat en la terra, és etern.

L'art que representa ambients exòtics no desenvolupa més que les dots personals de l'artista que el cultiva, tot i deixant completament abandonades aquelles qualitats pròpies de la seva raça, que poden ésser augmentades gràcies al llegat tramés per les generacions anteriors, i en les quals ell pot recolzar-se per tal d'engrandir les característiques de la seva pròpia personalitat.

Joaquim BAS I GICH